

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Valg i kirken / Noen betenkeligheter ved nattverd-liturgien i forslaget til liturgireformen / Tre spørsmål til Presteforeningen / Tre spørsmål fra Johnny Roy Knudsen - et innspill fra teOLOgene / Seminar om makt og avmakt / Fra bokfronten / Innhold 2008 / Fra bispedømmerådene og Kirke departementet

SØNDAGSTEKSTEN

Kristi forklarelsedag - Jostein Holm

Fastelavnsøndag - Hilde Barsnes

Oskeonsdag - Tore Skjæveland

Det har ingen hensikt å drøfte ulike prinsipielle sider ved et kirkelig valg-system uten å ta hensyn til hvordan ting slår ut i praksis.

Valg i kirken

I desember forelå omsider de siste resultatene fra høstens kirkevalg. Mens utfallet av direktevalget på menighetsråd og bispedømmeråd var klart i september, kom de siste delene av bispe-

dømmerådene på plass gjennom avstemning blant menighetsrådsmedlemmer, prester og andre kirkelig ansatte. Valget blir gjort til gjenstand for en større forskningsmessig evaluering.

ring senere på våren, men det er ingen grunn til å utsette diskusjonen av valget av den grunn. En av sakene det nyvalgte Kirkemøtet må ta stilling til i løpet av sin toårsperiode, er nemlig valgreglene for neste valg som kommer allerede i 2011. Erfaringene fra det valget som nettopp er avviklet, vil naturligvis stå sentralt. Det har ingen hensikt å drøfte ulike prinsipielle sider ved et kirkelig valgsystem uten å ta hensyn til hvordan ting slår ut i praksis.

De følgende kommentarer er naturligvis ikke uavhengig av min egen involvering i kirkevalget. Jeg var medlem i utvalget som foreslo profilen på den kirkelige demokratireformen. Jeg var dessuten kandidat og ble valgt inn som direktevalgt medlem til Oslo bispedømmeråd.

Demokratireformen reiser ikke bare spørsmål om detaljene i ulike ordninger, men også grunnleggende spørsmål om berettigelsen og egenarten ved kirkelige valg. I en lederartikkel i Utsyn (09.09.09) kritiseres ordningen med allmenn stemmerett blant kirkens medlemmer: "Når alle kirkens medlemmer, helt uavhengig av kristen bekjennelse, har stemmerett ved kirkevalget, står vi overfor en kirke med en alvorlig konstruksjonsfeil." I Utsyns perspektiv er denne svakheten blitt enda mer alvorlig i og med direktevalg til bispedømmeråd og kirkemøte.

En slik innvending må tas på alvor: Kirken bygger ikke på "folkemeningen", men på et bestemt trosgrunnlag. Det heter derfor også i kirkelovens § 28 at de kirkelige råd "skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære." Å skulle sikre seg at de som avgir stemme, gjør det med de rette hensikter, er imidlertid i praksis umulig. Jeg har heller ikke sett at de som kritiserer denne ordningen, har kommet opp med noe konkret forslag om en alternativ ordning. En ordning der man skulle stille formelle krav til stemmerett ved siden av selve kirkemedlemskapet, vil etter mitt skjønn være både prinsipielt og praktisk umulig. Å bruke valget som en anledning for å definere noen som utenfor de meningsberettigtes rekke, vil være en tvilsom avsperringsstrategi. Her som i andre sammenhenger er det ikke folkekirkens problem at så

mange har adgang til alle sider ved kirkens liv, men at så få benytter seg av denne adgangen. At ellers passive medlemmer velger å benytte seg av stemmeretten, må oppfattes som en positiv involvering i kirkens liv, ikke som et problem. Så må nominasjonsprosessen og det øvrige opplegget rundt valget gjøre det helt klart at det dreier seg om et valg til kirkelige organer.

Som de fleste hadde ventet, førte opplegget rundt valget til en markert økt oppslutning om valget, selv om den ikke ble fullt så høy som man hadde håpet. En oppslutning tre til fire ganger det som ble oppnådd ved forrige valg, viser likevel at mange kirkemedlemmer har tatt utfordringen om å stille opp for kirken. Mange

Det ikke folkekirkens problem at så mange har adgang til alle sider ved kirkens liv, men at så få benytter seg av denne adgangen.

av dem som stemte, har antakelig aldri før stemt ved et kirkevalg. For mange av disse var det å avgis stemme uttrykk for en bekreftelse på en fortsatt tilhørighet til kirken.

Et spørsmål som særlig var framme i debatten i forkant av valget, var spørsmålet om direkte eller indirekte valg til bispedømmerådene. Mens noen hevdet at en demokratisering av kirken måtte bety at kirkemedlemmene fikk avgis stemme direkte på bispedømmeråd og kirkemøte, hevdet andre (meg selv inkludert) at menighetenes rolle som grunnenheten i kirken taler for at organer på regionalt og nasjonalt nivå bør velges av menighetenes valgte representanter. Resultatet av prosessen før valget ble et kompromiss, med en kombinasjon mellom direkte og indirekte valg. Hvordan dette skal organiseres ved fremtidige valg, er et spørsmål som helt sikkert kommer til å stå sentralt i diskusjonen fremover. Erfaringene fra valget gir oss muligheten til ikke bare å diskutere dette som et rent prinsipielt spørsmål.

En fordel ved direktevalget var utvilsomt at det bidro til en helt annen offentlig oppmerksomhet omkring kirkevalget enn det man tidligere har hatt. Mye av oppmerksomheten ble imidlertid konsentrert omkring spørsmålet om et kirkelig ritual for inngåelse av likekjønnede ekteskap, og det kan synes som om mange velgere lot sin holdning til dette spørsmålet avgjøre stemmegivningen. På grunn av aksjoner fra begge sider hadde velgerne i alle

fall mulighet for å vite noe om kandidatenes holdning til ett aktuelt spørsmål. Hadde man bare vært henvist til den informasjon som kirkevalget selv stilte til disposisjon, hadde grunnlaget for stemmegivningen vært enda magrere. Informasjonsopplegget rundt kandidatene er utvilsomt noe som må forbedres i et fremtidig valgopplegg.

At velgerne var lite informerte, kom også til uttrykk i den rolle plassering i alfabetet overraskende nok spilte for utfallet, selv om utformingen av stemmesedlene kanskje også må ta noe av skylden for dette. I alle bispedømmene var det en klar overvekt av valgte med etternavn tidlig i alfabetet. Hvordan man skal unngå denne type klart urimelige utfall, må være et sentralt tema i forberedelsen av senere valg. Dersom man ikke greier å redusere denne type tilfeldige utslag radikalt, vil det være et viktig argument mot hele ordningen med direktevalg. Det er ingenting som tyder på at det har vært liknende utslag i den indirekte valgomgangen.

En eventuell frykt for at et direktevalg skulle kunne kuppes av en eller annen retning, viste seg ikke å slå til. Det er ingenting som tyder på at Kirkemøtet gjennom dette valget har fått en radikalt annen profil i ulike spørsmål enn tidligere kirkemøter. Også en sammenlikning med resultatet av den indirekte valgomgangen viser at de to valgformene ikke gir radikalt ulike resultater. Styrkeforholdet mellom ulike synspunkter har åpenbart ikke vært radikalt annerledes enn blant menighetsrådsmedlemmene. Det tyder på at menighetsrådsmedlemmene ikke har vært så lite representative for sine velgere som det har vært hevdet.

Når kirken etter hvert skal stå på egne bein, bør det også gjelde kirkevalgene.

En viktig forskjell i forhold til tidligere kirkevalg har vært muligheten for supplerende nominasjon. Flere kandidater ble nominert på denne måten, og noen av dem ble også valgt inn. At en slik mulighet finnes, og tas i bruk, er etter mitt skjønn en styrke ved det nye valgopplegget. Det kan bidra til en større bredde blant dem som velges inn, slik at dominansen av det kirkelige sentrum ikke blir total.

Sammen med ordningen med direktevalg bidro denne muligheten til et stort engasjement for kirkevalget hos medlemmer av kirkelige organisasjoner. Den samme lederen fra Utsyn som jeg siterte ovenfor, oppfordret tross sin skepsis til valgopplegget misjonsfolket til å bruke stemmeretten ved valget. En gevinst ved ordningen ved direktevalg var utvilsomt at den bidro til å mobilisere også de mer kristelig aktive blant kirke-medlemmene.

En del av forklaringen på den økte oppslutningen ligger utvilsomt i samtidighet og samlokalisering med stortingsvalget. Samtidig har det med rette vært pekt på det prinsipielt uheldige ved en slik ordning. Når kirkevalgene etter hvert blir mer innarbeidet i folks bevissthet, bør man derfor vurdere å legge kirkevalgene til andre tider og steder, slik det for eksempel skjer i Sverige. Når kirken etter hvert skal stå på egne bein, bør det også gjelde kirkevalgene.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

